

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

I. ДЕТАЉНИ МАТУРСКИ ЗАХТЕВИ

КОМПЕТЕНЦИЈЕ

СРЕДЊИ И ВИШИ СТЕПЕН

Стицање комуникативне компетенције као и граматичке, тј. сазнања о законитостима по којима функционише српски језик као систем, сигурна примена граматичких знања у говору и писму.

Преглед српске књижевности у контексту светске књижевности, разумевање књижевног дела и књижевности уопште, стицање књижевне културе и књижевног образовања.

1. Разумевање текста

- Разумевање, обрада и просуђивање информација.
- Селекција информација у односу на тему и намеру читања текста, свесно и критично коришћење информација.
- Формирање личног става у вези са разним сазнањима и мишљењима стеченим путем информација.
- Сналажење у штампаним и електронским изворима информација/речници, антологије, приручници, лексикони, интернет, ЦД-РОМ.

2. Анализа књижевних и других текстова

- Примена разних метода анализе према врсти текста: лирски, епски, драмски текст, поезија и проза, публицистички и научнопопуларни текстови.
- Схватање и проказивање књижевности као одраза друштвених појава, сазнање да је књижевност сликовита прича о животу, о људима, о човековим искуствима и мислима на историјском путу.
- Разумевање низа мисли, начина изражавања, жанра, структуре, језика и стила у белетристичким, научним, публицистичким и другим популарним текстовима.
- Одређивање циља и комуникативног контекста у писаним саопштењима, припознавање ауторовог мишљења и става, вредновање кохеренције и језгровитости поруке текста.
- Објективно реаговање на прочитане и саслушане текстове с обзиром на врсту и намену текста, као и изражавање личног доживљаја.

3. Писмено изражавање и састав

- Формулисање информативних, аргументативних састава у виду есеја на књижевне и друге теме /нпр. Културна баштина Срба у Мађарској, људски односи, противречности цивилизације, морална питања, разни проблеми данашњице, масовна комуникација/.

- Писмена дискусија о неком важном питању, проблему, актуелној теми, лично мишљење.

- Опис расположења, доживљаја и изражавање сопственог става везано за неко уметничко дело (нпр. Архитектура, ликовна уметност, музика, поезија и прозна дела, филм, позорисно дело).

- Познавање технике израде разних врста писмених састава, примена разних функционалних стилова /расправа, реферат, званично писмо, молба, расписивање конкурса, аутобиографија./

- Јасно, прецизно, сажето изражавање у саставима, примена норме стандардног српског језика, доследно коришћење ортографске норме српског језика, чист, читак рукопис.

4. Комуникација, усмено изражавање

- Култура контактирања са саговорником. Одабирање одговарајућег стила, обука у остварењу говорних вредности у говору и читању, наглашавање речи и реченица, интонација. Паузе, темпо, чујност и висина гласа, природност и убедљивост.

- Разумно казивање текста.

- Изражавање аутентичних и важних информација у зависности од карактера теме или ситуације: доказивање, коментар, аргументовање, учешће у дискусији.

- Доследна употреба ортоепске норме: беспрекорна артикулација гласова, интонацијла и акценат.

5. Употреба појмова

- Разумевање језичких и књижевних појмова и категорија, њихова примена у говору и писму.

- Разумевање узајамне повезаности и вишезначности појмова, доказивање на примерима.

Само на вишем степену

- Дефиниција појмова, знања о варијацијама појмова у историјском контексту.

Напомена: Теме за средњи степен обавезне су и на вишем степену, оне се проширују садржајем у другог ступца.

Тематика	СТЕПЕН	
	Средњи	Виши
1. Комуникација	Видови комуникације и карактеристике: лична, групна, јавна и масовна комуникација. Процес комуникације, фактори и функције. Комуникација вербалним и невербалним средствима. Невербална комуникација људи (нпр.: гестови, мимика, поглед, изглед, тишина.) Карактеристика непосредне људске комуникације. Конфликти у животним ситуацијама и могућности њиховог решавања.	Значење и улога комуникацијске функције. Припознавање, разликовање и поређивање личне, писане и масовне комуникације.
2. Разумевање	Доказивање способности за	Примена и самостална употреба

текста	<p>разумевање текста интерпретацијом и упоређивањем текстова разних врста / научно-популарни, публицистички, књижевни/.</p> <p>Разумевање тока мисли и улоге изражајних средстава у текстовима различитих врста, способност за схватање језичке структуре, жанровких и стилских средстава са аспекта садржаја текста.</p>	стечених знања у усменом и писменом реаговању на прочитане текстове.
3. Састав		
3.1. Усмено изражавање	<p>Способност за сналажење у разним комуникацијским ситуацијама.</p> <p>Учествовање у дискусији - аргументовани допринос.</p> <p>Разговорно логично и аргументовано излагање на различите теме, расправљање о разним актуелним темама.</p> <p>Култура контактирања са саговорником.</p> <p>Доследна примена ортоепске норме, правилна употреба акцента.</p> <p>Коришћење устаљених израза и језичких обрта у говору.</p> <p>Праћење штампе, препричавање прочитаног текста. Самостална обрада књижевног дела, филма и њихово приказивање.</p>	<p>Способност за учествовање у полемици за логичну аргументацију и излагање личног става о разним питањима.</p> <p>Померање реченичног нагласка и уочавање значењских последица.</p> <p>уочавање акцента.</p> <p>Праћење и коментарисање штампе.</p> <p>Лични, критички приступ књижевном делу, излагање свог виђења.</p> <p>Читалачка рецепција.</p>
3.2. Основе реторике	<p>Говорништво, беседништво и њихова улога у животним ситуацијама.</p> <p>Јавни говор, контакт између говорника и слушалаца, критеријум убедљивог говора.</p> <p>Саопштење карактеристичних, конкретних, тачних чињеница.</p> <p>Интересантно, лепо и снажно излагање теме.</p> <p>Нпр. краћи монолог, говор на опроштајној свечаности, на</p>	<p>Логично повезивање и живо приказивање теме о којој се говори. Коришћење стилских фигура као: поређење, метафора, алегорија, антитеза...</p> <p>Говор пред Вуковим спомеником, пред спомеником на Гази-Местану, говор поводом неке округле годишњице значајног књижевника, научника или историјског догађаја.</p>

	<p>школској свечаности, овор поводом празника Св. Саве, уводна реч на отварању изложбе. Истакнути говори и беседе.</p> <p>Нпр. говор Иве Андрића при примању Нобелове награде.</p> <p>Доказивање говорничке способности казивањем напамет и коришћењем цитата.</p>	
3.3 Писмено изражавање	<p>Писање састава у разним жанровима (препричавање, описивање, научно разглабање) употреба разних функционални стилова.</p> <p>Описивање сложених мисли, појава, људских реакција и осећања.</p> <p>Познавање структуре састава.</p> <p>Писмено приказивање једне књиге или филма.</p> <p>Описивање друштвених догађаја у заједници.</p> <p>Полемички приказ разних тема.</p> <p>Писање званичног писма, позивнице, молбе, аутобиографије, конкурса или записника.</p> <p>Правилна употреба граматичких и правописних закона.</p>	<p>Писање и приказивање разних књижевних дела на различити начин као што су објашњење, резиме, препорука, есеј и други жанрови.</p> <p>(Нпр. Културна баштина мањина, полемика цивилизације, људски односи, морална питања и друге теме.)</p> <p>Излагање личног става, аргументација, порицање.</p> <p>Писање званичног текста у одговарајућем стилу и облику.</p> <p>Самостална остварења: писање репортаже или чланка.</p>
4. Језик и друштво		
4.1. Слојеви језика	<p>Варијације језика према друштвеним и територијском разликама и јазичка норма.</p> <p>Карактеристике свакодневног живота и место употребе.</p> <p>Повезаност начина живота са развојом језика</p> <p>степеном-фонд речи</p> <p>Познавање два књижевна дијалекта српског језика.</p>	<p>Језичка подела.</p> <p>Приказ дијалекта са разних територија или регија.</p> <p>Вук Стефановић Караџић: Рјечник</p>

4.2. Општа лингвистика	<p>Језик као друштвена и психичка појава.</p> <p>Основно обележје језика.</p> <p>Језик као скуп знакова, његова структура и као средство за комуникацију међу људима.</p>	<p>Елиминација хунгаризма и неправилних облика из говора.</p> <p>Дислокалне карактеристике језика.</p>
4.3. Језик и говор	<p>Порекло и развој језика и говора.</p> <p>Говор као порука.</p> <p>Вербални знаци.</p> <p>Друштвена комуникација у виду изражавања и саопштавања.</p> <p>Језик и стварност.</p>	<p>Матерализација језика - доцтупност чулима.</p> <p>Комуникацијски канал.</p> <p>Функција језика - изражавање и саопштавање.</p>
4.4. Писмо и језик	<p>Функције језика: комуникација, култура</p> <p>Говор као језик у акцији.</p> <p>Настанак и развој писма.</p> <p>Говор и писмо; основа цивилизације.</p> <p>Историјски развој писма.</p> <p>Доказ о општем познавању теме.</p>	<p>Језик и размишљање.</p> <p>Естетска вредност песничког изражавања, естетска функција.</p> <p>Писмо и цивилизација.</p> <p>Развој српске писменисти.</p> <p>Рад Ћирила и Методија.</p> <p>Доказ о општем познавању теме.</p>
4.5. Језици у свету	<p>Породица и група језика</p> <p>-индоевропска језичка група</p> <p>-угро-фински језици</p> <p>Поређење српског и мађарског језика.</p> <p>Група језика (источно, западно и јужнословенски језици)</p>	<p>Прајезик, језичка породица, гране-обележја.</p> <p>Аглутинативни и флективни језици.</p>
4.6. Српски језик	<p>Место српског језика у породици словенских језика.</p> <p>Главне етапе развоја српског језика.</p> <p>Народни језик, говорни језик, књижевни језик.</p> <p>Вук Карацић - реформатор српског језика и његова улога у развоју.</p> <p>Језик и правопис.</p>	<p>Појам дијалекта, доказивање на примерима. Обележја српског језика у Мађарској на основу примера.</p> <p>Старословенски језик, прве азбуке.</p> <p>Најраније писане успомене глаголице и ћирилице.</p> <p>(Башчанска плоча, самуилов</p>

	<p>Почетак стандардизације књижевног језика. Развој и застој у развоју језика. Српски језик ван матице. Приказивање српског језика који се говори у Мађарској на примерима. Главне етапе развоја српског језика. Карактерисање једне од етапа. Почетак српске писмености, рад Ћирила и Методија.</p>	<p>натпис, Мирослављево јеванђеље.)</p> <p>Промена српског језика током миграција. Утисак руског језика на српски књижевни језик. Разлика фонетског и мађарског етимолошког правописа.</p>
5. Граматика		
5.1. Фонетика	<p>Настанак, творба гласова</p> <p>Говорни органи,</p> <p>Гласови, њихова подела</p> <p>Гласовне промене</p> <p>Слог, реч</p> <p>Познавање и правилно коришћење гласовних промена у говору и писму. Писање страних имена ћирилицом и латиницом.</p>	<p>Глас као артикулисани звук.</p> <p>Артикулациона фонетика.</p> <p>Аудитивна фонетика.</p> <p>Дифтонзи у говору.</p> <p>Појам назала.</p> <p>Паралела између творбе неких гласова у мађарском и српском језику (ч,ћ,џ,џ,џ,џ,џ...)</p> <p>Отклањање интерференције фонетски и етимолошки правопис у примењивање.</p> <p>Појам транскрипције.</p>
5.2. Морфологија		
Врсте речи и њихова промена, променљиве речи	<p>Променљивост и непроменљивост речи.</p> <p>Граматичка категорија: род, број, падеж у врстама речи.</p> <p>Промена именичких категорија, деклинација.</p> <p>Именске речи, њихова подела и промена. Деклинација и правопис именица. Подела придева и њихова</p>	<p>Двојина или дуал, остатак у облицима. Сигурно препознавање и употреба.</p> <p>Сингуларија тантум и плуралија тантум кодименица.</p> <p>Збирни бројеви и бројне именице.</p> <p>Функција повратне заменице и правопис.</p>

<p>Непроменљиве речи и њихова језичка функција</p> <p>Морфолошка структура речи</p>	<p>компарација.</p> <p>Правопис компарирани придева.</p> <p>Бројеви и њихове врсте.</p> <p>Промена и правопис бројева.</p> <p>Заменице, врсте, промена и употреба заменица, улога у сложеним реченицама.</p> <p>Препознавање и анализа. Глаголи, подела по виду, прелазности.</p> <p>Глаголска времена, начин, коњугација. Прости и сложени глаголски облици. Њихова учесталост у стандардном језику (модални облици).</p> <p>Врсте и значења прилога.</p> <p>Језичка улога и импликација предлога. Везници, одредбе, партикуле и њихова улога у реченици.</p> <p>Основа, корен, суфикс.</p> <p>Сложене речи</p> <p>Изведене речи</p> <p>Префикси, суфикси, инфикси.</p> <p>Стране речи, позајмљенице, преведенице.</p> <p>Препознавање и примена.</p>	<p>Глаголске именице, глаголски придеви, глаголски прилози у говору и писму.</p> <p>Проблематика императива у говору и писму, разликовање молбе, заповести и жеље.</p> <p>Однос предлога и импликације.</p> <p>Творба речи и сигурност у употреби. Творба речи скраћивањем.</p> <p>Акроними.</p> <p>Најчешће скраћенице: нпр. Факс, телекс, ОУН, УНИЦЕФ, СРЈ</p>
<p>5.3. Синтактичке јединице</p>	<p>Синтагме по функцији: предикатске, објекатске, одредбене.</p>	<p>Синтагме по карактеру односа према врстама речи (именичке, глаголске, придевске).</p>

	<p>На основу текстова препознавање. Реченички делови: главни и додаци</p> <p>Предикат, врсте</p> <p>Субјекат, врсте</p> <p>Објекат, врсте</p> <p>Атрибут, врсте</p> <p>Прилошке одредбе, врсте прилоких одредби.</p> <p>Врсте речи и реченички делови</p> <p>-функција у реченици, доказати на актуелном тексту.</p>	<p>Препознавање и разликовање категорије.</p>
5.4. Реченица	<p>Реченица према клаузи.</p> <p>Правилна итерпункција сложене реченице.</p> <p>Познавање реченица према садржини.</p> <p>Правилна употреба декларативне реченице као и негације.</p> <p>Упитна реченица.</p> <p>Разликовање императива од узвичне реченице.</p> <p>Правилан редослед у реченици.</p> <p>Самостална анализа реченице.</p>	<p>Подређене и напоредне реченице и правопис.</p> <p>Инверзија и обичан ред у сложеној реченици.</p>
6. Семантика		
6.1.Лексикологоја	<p>Речи и лексеме.</p> <p>Фразеологизми и њихова улога у говору.</p> <p>Идиоми, њихово социолингвистичко и</p>	<p>Активан и пасиван фонд речи. Богатство песничког језика.</p> <p>Ономатопеја</p> <p>Језичка терминологија.</p>

	<p>фразеолошко значење.</p> <p>Лексикографија, речници, лексикони;</p> <p>разлика између речника и лексикона.</p> <p>Употреба једнојезички и двојезики речника.</p> <p>Познавање семантике. значење речи и реченице.</p> <p>Лексичко и граматичко значење. Конкретно и пренесено значење.</p> <p>Препознавање и разликовање разних устаљених фраза у писму и говору.</p> <p>Деминутиви, аугментативи у језику као одреднице богатства стила.</p>	<p>Врсте речника: језички и тематски.</p> <p>Приказивање основних карактеристика речника и сигурна употреба.</p> <p>Ономатопејске речи и њихова улога у језику.</p> <p>Еуфемизми и њихова функција у говору.</p> <p>Речи пејоративног значења.</p> <p>Основа употребе речи - основно значење, споредно значење, значење у датом контексту.</p>
6.2. Стил и значење	<p>Стил и значење у свакодневном животу, у стручном језику и у белетристици.</p> <p>Разумевање стилских средстава у свакодневном говору и у уметничким делима.</p> <p>Стилски слојеви, стилске варијације.</p>	<p>Појмовни приступ значењу.</p> <p>Вербални елементи (граматичко значење)</p> <p>Лексеме (речничке речи)</p> <p>структуре (граматички односи) значење.</p> <p>Промена значења речи.</p> <p>Еуфемизми и анакронизми, епитети, архаизам итд.</p> <p>њихово препознавање и разумевање. Фактори разликовања стилских слојева.</p>
6.3. Говорни чинови	<p>Реченица у улози типа исказа, остварење типа у конгруенцији.</p> <p>Врсте говорних чинова: тврдња,</p>	<p>Гестови као врсте порука у комуникацији.</p>

	<p>изјава, информација, упутство, обећање, претња - у разним говорним ситуацијама.</p> <p>Експресивни услови.</p> <p>Извињење, захбаљивање у комуникацији.</p>	
7. Текст	<p>Конструкција текста, однос реченице и текста.</p> <p>Конструкција писменог и усменог изражавања и њихово узајамно дејство.</p> <p>Типови текстова и њихово комуникативне и језичке карактеристике.</p> <p>Разни текстови који су битни за даље школовање или за запошљавање (нпр. молба, аутобиографија, званично писмо). Монолошки и дијалогски текстови (нпр. предавање, дискусија).</p> <p>Електронски медији (радио, телевизија) и новији медији (е-маил, интернет).</p>	<p>Логички и садржајни контекст текста.</p> <p>Кохезија у тексту. Анализа вести са медија (нпр. вести, репортажа, интервју)</p>
8. Обавештење за јавност	<p>Средства за давање обавештења за јавност, најновија језичка средства и њихово познавање.</p> <p>Радио, телевизија, интернет, е-маил)</p> <p>Улога медија у развоју језика, дејство на комуникацију и чист говор.</p>	<p>Анализа публицистичког текста: вест, објава, интервју, коментар.</p> <p>Сажетост и конкретност као карактеристике изражавања.</p> <p>Тачно познавање текстова, разликовање и самостално састављање једног од набројених текстова.</p>
9. Лични однос према језику	<p>Доказ о знању.</p> <p>Однос језика и говорника, реакције на позитивне и негативне појаве.</p> <p>Реална оријентација усменог и</p>	<p>Језичка норма и стална промена језика.</p> <p>Одступање од језичке норме: дијалекти, жаргони, сленг.</p> <p>Објашњење слободе песничког</p>

	писменог изражавања (садржај - стил, композиција, снага изражавања, стилске и правописне грешке. Језичка норма као јачина језика, потреба за правилним изражавањем.	језика. Савремена језичка култура - језичко васпитање.
--	--	--

ПОЗНАВАЊЕ ПОЈМОВА

Области знања

СРЕДЊИ И ВИШИ СТЕПЕН

Захтеви за виши степен истакнути су косим словима

Језик и говор

Три говорна канала комуникације: реч, интонација, језички знаци

Језик као систем

Изражајна способност језика

Дословно и фигуративно значење

Врсте комуникације: дискусија, извештај, аргументација

Говорна култура

Идиоме

Импликације

Конгруенције

Естетске функције језика

Двојезичност, вишејезичност

Језичко сродство

Фонетски и етимолошки правопис

Фонетика и фонологија

Самогласник, сугласник

Ономатопеја, алитерација, асонанција

Интонација

Реч-реченица-текст

Писмо

Књижевни језик

Изговори

Дијалекти

Стил

Интерпункција

Морфологија

Морфолошка стилистика

Променљивост и непроменљивост речи

Просте речи, сложенице, изведенице, основа

Наставак, префикс, суфикс, инфикс

Падеж, род, број

Лексеме

Деклинација

Коњугација

Компарација
 Семантика
 Синоними, хомоними, антоними
 Вид глагола
 Време Начин
 Актив, пасив
Синтакса
Безличност
 Проста реченица
Сложена реченица
 Врсте текстова: нарација, дискусија, есеј, објашњење, конкурс, препорука, реферат, биографија
 Фонд речи
 Медији: вест, *комментар*, интервју, репортажа, критика, извештај
Реторика
Беседа, говор, доказивање, аргументовање, демантовање
Програмски језик
 Језичка култура

СРПСКА КЊИЖЕВНОСТ

Тематика	СТЕПЕН	
	Средњи	Виши
1. Аутори и дела		
Животна дела српске књижевности	<p>Јован Јовановић Змај, Јаков Игњатовић, Иво Андрић, Бранко Радичевић, Милан Ракић, Десанка Максимовић</p> <p>Значајни подаци пошчеве/песникове биографије који су утицали на дела /нпр. теме, животне ситуације, карактеристични мотиви/. Познавање и интерпретација појединих књижевних дела, њихово место у животном делу аутора и у књижевноисторијској епохи.</p> <p>Рецитовање целе песме и одломка, цитати у говору и писму.</p>	<p>Чињенице и везе између живота и дела, локална и регионална приврженост.</p> <p>Струјања и тенденције које карактеришу животно дело.</p> <p>Књижевне везе, паралеле са светском и мађарском књижевношћу.</p> <p>Збирке, циклуси, теме, мотиви.</p> <p>Уметнички поступак при компоновању циклуса и збирки. Накнадно дејство, значај и место аутора у целокупној књижевности.</p> <p>Утицај на новију и савремену књижевност, допринос српској култури.</p>
Портрети	По једна песма од Милоша	Место датог књижевног дела у

	<p>Црњанског, Доситеља Обрадовића, Јована Стерије Поповић, Војислава Илић, Лазе лазаревић, Јована Дучић и једно савремено прозно дело.</p> <p>Околности настанка дела, чињенице, простор, мотивација и историјска позадина у тренутку писања.</p> <p>Језичке и стилске фигуре.</p> <p>Анализа изабраног дела.</p> <p>Меморитери: песме, цитати, афоризми.</p>	<p>контексту одређене књижевне епохе и жанра.</p> <p>Етичка и филозофска питања, естетска вредност.</p> <p>Прихваћеност дела у доба настанка, утицај на каснија дела, место у европској књижевности, дејство на српску књижевност.</p> <p>Карактеристични жанрови, стилске и језичке одредбе у виду књижевног доба.</p>
<p>Аутори и неколико њихови значајни дела.</p> <p>Начини посматрања.</p>	<p>Ђура Јакшић, Петар Петровић Његош, Добрица Ћосић, Данило Киш,</p> <p>Детаљно познавање најважнијих дела.</p> <p>Приказивање става према свету и карактеристике изражавања помоћу сажете анализе једног и два дела.</p> <p>Доказ знања о структури књижевног дела, о садржају, припознавање естетске вредности, анализа са више аспеката.</p> <p>Познавање жанрова, тумачење језичког и стилског изражавања.</p> <p>Меморитери: од три песника по једна цела песма, одломци, цитати, афоризми</p>	<p>Алекса Шантић, Петар Кочић</p> <p>Анализа песме изабраног аутора у виду интелектуалног развоја датог времена.</p> <p>Препознавање везе са светском књижевношћу.</p> <p>Анализа 3-4 лирских и 1-2 епски/прозних дела.</p> <p>Језик, стил, садржај и локација у контексту.</p> <p>Књижевни родови и жанрови у поређењу са светском књижевношћу.</p> <p>Филозовске нити садржаја, главне мисли, етичке и естетске вредности.</p> <p>Прихваћеност дела, утицај, даљи судбина.</p>
<p>Дела стваралаца 20. века из савремене српске књижевности</p>	<p>Васко Попа, Стеван Раичковић, Милорад Павић.</p> <p>Владислав Петковић Дис, Александар Тишма.</p> <p>Стојан Вујичић, Предраг Степановић, Петар Милошевић.</p>	<p>Бранко Миљковић, Борислав Пекић. Светлана Велмар-Јанковић, Давид Албахари, Милутин Бојић, Момчило Настасијевић.</p>

	<p>Познавање савремене књижевне јавности (нпр. антологије, књижевни сајам.</p> <p>Најновије струје српске књижевности на слободно одабраном књижевном делу.</p> <p>Рад српских писаца и песника у мађарској.</p> <p>Анализа по једне песме од наведених песника. Карактеристичне теме, мотиви, начин изражавања, стилска средства.</p>	<p>Анализа најмање једног дела из више аспекта. Веза Између теме, мотива и стилског обликовања. Савремени аутори и њихова дела у контексту европске и мађарске књижевности.</p> <p>Однос класичне и савремене књижевности. Књижевне институције, часописи, књижевне новине.</p>
Народна књижевност	<p>Подела српске народне књижевности. Неколико лирских песама према мотивима.</p> <p>Лирско-епске песме: Хасанагиница, Смрт Омера и Мериме.</p> <p>Епске песме, циклуси, подела.</p> <p>Прозна дела.</p> <p>Основне теме, мотиви, поруке.</p> <p>Познавање 2-3 лирске песме и интерпретација по једне епске песме из Косовског циклуса и из циклуса о Краљевићу Марку.</p> <p>Историјска основа песама.</p> <p>Косовска трагедија у епским песмама. Народни певачи, записивачи и сакупљачи. Вуков сакупљачки рад. Језик и стил народне књижевности. Версификација: епски десетерац, словенска антитеза.</p>	<p>Утицај народне на уметничку књижевност.</p> <p>Одјек, значај српске народне поезије у Европи и утицај на мађарске песнике.</p>

	<p>Напамет: 1-2 лирске песме, одломци, цитати и афоризми из епских песама. Пословице.</p>	
Светска књижевност	<p>Познавање основе европске културе: антика, библија.</p> <p>Књижевни родови и врсте, теме, мотиви, животне ситуације, јунаци, естетски принципи. Приказ једног до два дела, односно аутора и основних карактеристика стваралаштва из следећих епоха: средњи век ренесанса, барок, просветитељство, романтизам, друга половина 19. Века и савремена књижевност. Неколико /2-3/ драмских писаца - драма и позориште у Европи.</p> <p>Интерпретација књижевног дела, место у књижевноисторијској епохи и у стилским струјама. Једно дело из мађарске књижевности у преводу.</p> <p>Напамет: краће песме /нпр. сонети/, познати цитати, афоризми.</p>	<p>Хуманизам и ренесанса особито у Дубровнику и Боки Которској. Упоредба са европском ренесансом.</p> <p>Приказ по два књижевна дела по епохама наведеним у захтевима. Приказ додирни тачака светске и српске књижевности. Српско-мађарски књижевни додири.</p> <p>Етичке, естетске, филозофске релације књижевних дела.</p>
2. Алтернативна интерпретирања и приступ књижевном делу	<p>Стара српска књижевност. Хуманизам, ренесанса, барок.</p>	<p>Почетак словенске писмености.</p>
Хронолошки, књижевноисторијски и приступ	<p>Почеци новије српске књижевности у Угарској. Просветитељство. Европски и српски романтизам. Особености српског реализма. Парнасизам и симболизам у французској књижевности. Од романтизма ка парнасизму.</p> <p>Српска модерна. Српска књижевност између два рата.</p>	<p>Утицај пољског, руског и украјинског барока на српску књижевност средином 18. века.</p> <p>Класицизам и сентиментализам као књижевни правци просветитељства.</p> <p>Светозар Марковић о</p>

	<p>Експрессионизам и надреализам. Српска књижевност после првог светског рата. Модерне тенденције у поезији.</p> <p>Модернизација српске прозе. Приказ појединих епоха, стилских струјања, интерпретација, анализа књижевних дела у контексту појединих епоха и тенденција. Хронолошка, топографска оријентисаност приказивањем књижевника и њихових дела.</p>	<p>књижевности. „Натурални“ парнализам Војислава Илића. Излазак из шематизма /Михаило Лалић, Добрица Ћосић, Бранко Ћопић/.</p> <p>Класичан и модеран приступ делима нпр. Меше Селимовић.</p> <p>Најновија стремљења. Доказивање континуитета књижевног стварања. Хронолошки преглед књижевних стремљења, тумачење веза и узајамних односа анализом књижевних дела.</p>
<p>Мотивски и тематски приступ</p>	<p>Основне традиције европске књижевности као извор и инспирација. Антички и библијски мотиви у српској књижевности. Неколико примера /нпр. антички мотиви у поезији Војислава Илића, дубровачки мотиви код Дучића/. Мост као спона између предела и људи. Миграције и сеобе. Мисаоне теме /нпр. нове идејне струје просветитељства, Његошева размишљања о вечној борби супротности. Мисли о задацима поезије. Живот и смрт. Јунаштво, слобода и борба за слободу у народној поезији. Тематски приступ /нпр. родољубива, љубавна, дечја поезија, Босна и живот у Босни, социјалне теме, патријалхална породица код српских реалиста, лик жене и мајке, Косово, манастири, Сентандреја.../ Анализа, интерпретација бар</p>	<p>Злочин, казна, освета, рат и мир, разни мотиви у српској књижевности. Понављање појединих мотива и тема у разним књижевним епохама.</p> <p>Приказивање континуитета „вечитих“ тема и мотива на примерима. Религиозне теме.</p> <p>Способност за откривање „великих“ мотива у савременој српској књижевности. Нпр. Добрица Ћосић: Време смрти, Данило Киш: Енциклопедија мртвих, Бранко Миљковић: Ватра и ништа</p> <p>Сентандреја код Јакова Игњатовића и Милорада Павића.</p> <p>Сродни мотиви у српској и</p>

	једног до два дела, компаративна анализа два дела на исту тему и сличним мотивима.	мађарској књижевности.
3. Жанровски и поетски приступ	<p>Преглед књижевних радова, врста и струјања у појединим епохама.</p> <p>Стилске одредбе и изражавања лире и епике.</p> <p>Народна поезија-подела.</p> <p>Врсте лирских песама у српској поезији.</p> <p>Приказ једне оде, елегије, рефлексивне, дескриптивне, социјалне и сатиричне песме.</p> <p>Компаративна анализа две родољубиве и две љубавне песме.</p> <p>Новеле и приповетке.</p> <p>Врсте романа:</p> <p>историјски, друштвени, натуралистички и психолошки роман.</p> <p>Драма и комедија.</p> <p>Песма у прози.</p> <p>Уметничке слике и стил.</p> <p>Карактеристике уметничке слике и версификација у српској поезији.</p> <p>Техника приповедања у српској новелистици и роману. Приказ на по једном делу.</p>	<p>Карактеристични стилски изрази у српској књижевности.</p> <p>Узајамности и сличности.</p> <p>Поређење с мађарском књижевношћу.</p> <p>Књижевне врсте средњовековне српске књижевности: житија, апокрифи, похвале.</p> <p>Познавање једног дела.</p> <p>Најновија стремљења, нпр. реална проза, проза у фармерицама.</p> <p>Постмодерни роман.</p> <p>Тежња ка универзалним темама, сагледавање конкретног, савременог и историјског из ванвременске перспективе.</p> <p>Померање гледишта и времена.</p> <p>Доказивање информисаности на једном делу.</p>
4. Историја културе		
4.1. Позориште и историја драме	<p>Позориште и драма у разним временима.</p> <p>Познавање по једног дела следећих аутора, анализа према одредбама књижевне традиције као и датог доба: Софоклес, Шекспир, Молиер, Бранислав Нушић: Народни посланик,</p>	<p>Позориште и драма /поређење позоришни извожења/</p> <p>Драматургија Д. Ковачевића.</p> <p>Коштана, драма Б. Станковића.</p> <p>радио и тв-драма.</p>

	<p>Бора Станковић: Коштана,</p> <p>Д. Ковачевић: Балкански шпијун, Марин Држић: Дундо Мароје</p> <p>Публика, позориште, сценска уметност, режирање, драматургија.</p>	<p>Језик позорнице, драма, ситуација, визуелни и акустични ефекти.</p>
<p>4.2. Српско-мађарске књижевне везе</p>	<p>Књижевност Срба у Угарској. Књижевност на српском језику у мађарској.</p> <p>Змај и Кишфалудијево друштво. Змајеви препеви и преводилачки рад. Значај Јакова Игњатовића. Сентандреја у српској књижевности. Најчешће теме, предели и мотиви у делима српских писаца и песника у Мађарској.</p>	<p>Књижевна авангарда и значај часописа „зенит“ у настајању новог стилског правца.</p> <p>„зенинизам“</p>

ПОЗНАВАЊЕ ПОЈМОВА

Области знања

СРЕДЊИ И ВИШИ СТЕПЕН

Захтеви за виши степен истакнути су косим словима

Познавање жанрова

Књижевни родови и врсте. Књижевни род, жанр

Епска песма

лирска песма

јуначке песме

лирска песма /у народној књижевности, женске песме/

врсте лирских песама: епиграма, песма, елегија, ода; према тематици: описне песме, љубљивне песме, родољубиве песме, социалне, сатиричне, арс поетика.

епска песма, еп, епски јунак, *нарација*

унутрашњи монолог

објективна поезија

лирско-епске песме: балада,

романса роман, врсте романа

историјски, породични, биографски, психолошки, авантуристички,

утопистички, *реална проза*

приповетка, новела

мит, предање, бајка, прича,
биографија
драма, драмске врсте
античка драма
трагедија, комедија, драма у ужем смислу
(диалог, ситуација, пролог, заплет, кулминација, расплет, епилог ренесансна комедија,
фарса)
хумор, иронија, сарказам, комика, трагедија
прелазне врсте: *житија, апокрифи, похвале*, аутобиографија,
путопис, мемоари, писма
епохе, струјања
стари век
антика, хеленска и римска књижевност

Библија: Стари и Нови завет
средњи век, ренесанса, барок, просветитељство, класицизам, *сентиментализам*
романтизам и илиризам, реализам, модерна, „*натурални*“ *парнасизам*,
надреализам
авангарда
културологија
митологија, мит, култ
књижевне врсте Библије: пророчанство, јеванђеље, псалми, *парабола*,
апокалипса
митолошки и библијски поглед на свет
канонизација
књижевна традиција, историја књижевности
књижевна критика
карактеристике књижевне комуникације
штампање књига, цивилизација, масовна култура, позориште,
чиниоци сценског ефекта, врсте филмова
поетика
стих, ритам, версификација, строфа, рима, цезура
метрички, акценатски и силабички систем
силабичко-акценатски стих у српској поезији
епски десетерац, словенска антитеза
стилске фигуре: епитет, поређење, метафора, анафора, епифора,
симплоха и палилогија, персонификација, хипербола, алегорија,
симбол, *етички датив*
сонет
естетика
књижевна естетика
структура књижевног дела
композиција, мотиви, естетски квалитети
евокација, стилизација
оригинално и пренесено значење
слојеви значења
полифонија

II. ОПИС ИСПИТА

Подела испита

Средњи степен		Виши степен	
Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
240 минута	15 минута	240 минута	20 минута
100 бодова	50 бодова	100 бодова	50 бодова

Помоћна средства на испиту

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Кандидат обезбеђује	НИШТА	НИШТА	НИШТА	НИШТА
Обезбеђује институција која сарађује са испитном комисијом	За II. радни лист штампани правописни речник моно и/или двојезични речник (најмање један комад на десет кандидата)	Хрестоматија или у вези са задатком неки други штампани текст.	За II. радни лист штампани правописни речник моно и/или двојезични речник (најмање један комад на десет кандидата)	Хрестоматија или у вези са задатком неки други штампани текст.

Информације за јавност

	Средњи степен		Виши степен	
	Писмени испит	Усмени испит	Писмени испит	Усмени испит
Градиво	НИШТА	тематика и наслови теза	НИШТА	тематика и наслови теза
Време	НИШТА	према пропису закона	НИШТА	према пропису закона

ОПИС ИСПИТА НА СРЕДЊЕМ СТЕПЕНУ

Писмени испит		Усмени испит	
240 минута		15 минута	
90 минута	150 минута		
Радни лист		Излагање тезе	
I. радни лист: Разумевање текста и расуђивање или писање прагматичког текста	II. радни лист: Анализа текста: анализа или књижевно поређење	Израда једне тезе из српског језика	Израда једне књижевне тезе
50 бодова	40 бодова	10 бодова	25 бодова
Правопис: 8 бодова		Вештина изражавања: 15 бодова	

Целокупни утисак: 2 бода	
100 бодова	50 бодова

Писмени испит

Општа правила

На писменом испиту кандидати решавају један централни радни лист.

Кандидат прво решава I. радни лист за који има на располагању 90 минута.

Радни лист садржи један задатак за разумевање текста предвиђен за 60 минута и један задатак са стварање текста предвиђен за 30 минута.

Након 90 минута професор прикупља радне листове.

После тога следи решавање II. радног листа. За решавање II. радног листа кандидати имају 150 минута. За решавање задатка може се користити правописни речник, односно монолингвални и двојезички штампани речник.

Формалне карактеристике писменог теста

На првом делу испита очекује се разумевање и писање једног прагматичног текста.

Према томе садржи један задатак за разумевање текста и један задатак састава свакодневног текста, који може да буде аргументација или конструисање прагматичног текста. Од ова два задатка кандидат по свом избору бира један.

Други део писменог испита очекује писмену анализу, која може да буде анализа једног текста према датим одредбама, или поређење два књижевна дела према датим одредбама. Од два задатка за анализу кандидат бира један.

Када кандидат бира задатак мора означити свој избор. У случају да место започетог задатка бира други, задатак који сматра неважећим мора да прецрта.

Садржајне карактеристике писменог теста

I. Разумевање текста и писање прагматичког текста

Задаци из разумевања текста

Текст за разумевање је један евентуално два (међусобно повезана) текста, од 700-1000 речи дужине.

Овај текст нема лимитације на тему, жанр, комуникацијске учеснике или друге одредбе.

Питања којима се испитује разумевање текста могу се односити на:

- идентификација чињенице, података, констатације, аргумента, стања која се у тексту непосредно могу пронаћи

- односи: између граматичких и стилских одредба, између наслова и целокупног текста; значења целокупног текста, слојева значења.

- комуникативне карактеристике текста, према жанровском и прагматичном гледишту, упућивања и њихова улога; веза текста и других (спољни) информација;

- структура текста: садржајне и логичке везе; структура текста, обрада текста и његово значење;

- синтеза текста (нпр. скица, скраћивање текста према датим одредбама итд.)

Задатак из састава

Матурант према свом избору решава један од наведених задатака из састава прагматичног текста. Обширност које се очекује у овом задатку је 120-200 речи.

Задатак може да буде следећи:

А) Аргументовано са 3-5 аргумента заузимање става на неку тему из јавног живота, културе или начина живота.

Б) Писање прагматичког текста у датом жанру, теми, комуникацијским факторима. Врста текста може да буде: мотивационо писмо, разна званична писма (нпр. жалба), молба, примедба, говор, иницијатива, препорука, похвала, текст рекламни летки.

Радни лист саопштава конкретне садржајне, жанровске, језичке и формалне захтеве и одређује парцијално бодовање.

II. Писмена анализа књижевног текста

Кандидат бира један од два дата текста са различитом темом.

Решење одабраног задатка треба да буде 400-800 речи.

Опционални задаци могу бити следећи:

А) Анализа једног књижевног дела (или одломка) из аспекта главне проблематике.

Б) Анализа и поређење два књижевна дела (или одломка) према одређеним одредбама.

Текстови оба задатка треба да буду књижевна дела на српском језику (лирски, проза, драма или њихов одломак).

За овај задатак могу бити одабрана дела аутора из мађарске, а такође и дела других српски аутора без ограничења на тематику, раздобље или жанр.

Задатак не условљава познавање аутора.

У случају одломка, задатак не условљава целокупно познавање дела.

У оба задатка битно је препознати и рефлектовати на проблематику у књижевном тексту.

Оба задатка садрже анализу и поређење проблематике и њихове истакнуте одредбе (*нпр. приказана тема, доживљај, проблем, ситуација, понашање главног јунака, карактеризација, однос један према другоме, улога мотива, значење, поглед на живот у разним временима, вредност*).

Један од задатака треба да се везује за културу срба у мађарској.

Оцена писменог теста

Централно упутство за бодовање садржи поделу поена који се могу доделити за поједине задатке.

Упутство за бодовање саопштава кључне изразе садржаја и евентуална одступања.

На оцењивање кандидата не може утицати ни чињеница да лични став одступа од општеприхваћених ставова, нити ако мишљење кандидата одступа од општеприхваћеног приступа.

Уважавањем критеријума и предлога бодовања наведени у упутству за исправку и бодовање, бројем бодова које је установио стручни професор оцењује се правопис, структура и целокупан утисак.

I. Разумевање текста и кунструисање прагматичног текста

Исправак и вредновање задатка из разумевања текста

Оцена задатака из разумевања текста врши се на основу централног упутства за вредновање и бодовање. Максимална вредност теста је 40 бодова. Распон прихватљивих одговора односно број бодова саопштава упутство за вредновање и бодовање. Стручни професор наводи детаљно и укупно бодовање задатка.

Вредновање задатка из конструисања прагматичког текста

Оцена задатака из конструисања свакодневног текста врши се на основу централног упутства за вредновање и бодовање. Максимална вредност задатка је 10 бодова. Од два изборна задатка може се вредновати само један. У случају да је матурант решио оба задатка, али свој избор није назначио (није подвукао изабрани задатак или није прекрижио неважећи задатак) стручнин професор узима у обзир прво решење по реду. Упутство за вредновање и бодовање саопштава одговарајуће и очекиване садржајне елементе, жанровске елементе, односно саопштава број бодова који се могу доделити за језичке и формалне елементе. Стручни професор прихваћене елементе означава штиклирањем. Стручни професор наводи детаљно и укупно бодовање задатка.

Вредновање задатка из конструисања свакодневног текста (I. тест)

Разумевање текста и конструисање прагматичког текста	Разумевање текста	40 бодова
	Конструисање прагматичког текста	10 бодова

II. Вредновање и бодовање анализе и састава

Стручни професор врши оцену задатака из анализе и састава на основу упутства за вредновање и бодовање.

Упутство за исправак и бодовање садржи основне критеријуме бодовања састава, као и могуће елементе теме. Упутство за бодовање саопштава кључне изразе садржаја. Решење које одступа од описаног у упутству може се прихватити, ако је адекватно аргументовано. Такође није неопходно употребити стручан језик који је дат у упутству.

Стручни професор прихваћене елементе означава штиклирањем. Прихватљива су решења која су адекватна по садржају, узрокована запажања, закључак.

Од два задатка може се вредновати само један који се везује за дату тему.

У случају да матурант није означио свој избор који задатак је израдио (није подвукао изабрани задатак, или није прецртно неважећи задатак) професор који исправља задатак мора да узме у обзир први по реду. Стручни професор означава грешке у конструкцији, стилу и правопису на основу описа за вредновање. Стручни професор са додељеним бодовима вреднује садржај, конструкцију, стил и језик - на основу ознака која су описана у упутству. Унутар граница за додељивање бодова одлучују дати критеријуми о броју бодова који се могу доделити.

Одредбе за оцењивање и вредновање анализе текста

Садржај – разумевање текста и задатка; оквирно знање (стручно знање, општа информисаност); сагласност одговора са условима задатка, сагледавање проблема и суштине, богатство мисли, релевантни примери, изражавање личног става.

Конструкција текста – структура (концепција, логика, одговарање датом жанру) конструкција (повезаност, пропорционалност, подела, опширност).

Стил (стил, граматичка обележја) регистри језика, речник, одговарање говорном језику.

Задатак за анализу и састав	Садржај		25 бодова
	Језик и изражавање	Конструкција	5 бодова

		Језичко изражавање (стил, правилно изражавање)	10 бодова
--	--	--	-----------

Оцена правописа и облика

Правопис - према одговарајућим правописним правилима; озбиљна грешка, мала грешка, интерпункција

У случају да је матурант имао могућности да провери правопис неког цитата свака грешка се исправља на основу централног упутства за вредновање. Ако је матурант напамет цитирао, грешке се морају исправити, али се бодови не одбијају.

Укупан утисак - уредност текста, читкост, уважавање читалачког става, према уредности облика.

Сабирање бодова писменог испита

састављање свакодневног текста	Разумевање текста	40 бодова
	Састав	10 бодова
анализа, састав	садржајни квалитет	25 бодова
	језик	15 бодова
Правопис		8 бодова
Укупан утисак		2 бода

Усмени испит

Задатак који је написан у тези матурант треба да изради потпуно сам. Питања се могу поставити само у случају да је кандидат кренуо погрешним путем, или је очигледно да је застао у интерпретацији. (У таквом случају могу се поставити помоћна питања, ако време за израду тезе то дозвољава.)

Усмени испит се састоји од једне књижевне и једне језичке тезе из српског језика, односно од решавања и интерпретације ових теза.

Објављене тезе из језика и књижевности састоје се од 20 теза из књижевности и 20 теза из српског језика. Књижевне и граматичке тезе су независне и одвајају се једна од друге.

У тезама из језика и књижевности и из књижевности, а такође и из српског језика мора се променити 6 теза у односу на претходну годину.

Свака од теза садржи најмање по један-један задатак.

Матурант може да користи следећа средства за припрему и интерпретацију одговора: хрестоматија, књига или други штампани текст који се везује за дату тезу (*нпр. штампани облик интернет странице, монолингвални речник, историјска-географска карта, албум ликовне уметности*).

Уз тезу одговарајућа помоћна средства обезбеђује институција која је именovala испитну комисију.

Садржајне и формалне карактеристике теза усменог испита

Тезе треба тако саставити да задаци, уважавајући одлике тема, по могућности буду исте тежине, односно да кандидат има могућности да у времену које му стоји на располагању, разради тему.

Језичке подтезе

Током испита проверавамо у којој је мери и на ком нивоу је кандидат способан за усмену комуникацију, интеракцију чијој део чине рецептивне и продуктивне способности (разумевање говора, говорна вештина). Кандидат мора бити способан како за самостално разлагање теме, као и за интерактивну сарадњу у разговору.

Свака се подтеза састоји од текста чији обим износи 200-250 речи и задатака који су у вези са њим (језичка трансформација, лексички, стилистички задатак итд.) Језичке подтезе засноване су на темама детаљни матурских захтева. Питања треба тако саставити да свака тема има најмање једну подтезу.

Подтезе из књижевности

Подтезе које су наведене у детаљним захтевима и везују се за српски језик и књижевност кандидат разрађује сам. Најмање две подтезе морају бити из области књижевности срба у мађарској.

Ако задатак омогућава матурант може бирати међу наведеним ауторима и делима.

Тематска подела подтеза за усмени испит из књижевности

Опис испита прописује израду 18 подтеза, на следећи начин:

писци и њихова дела сачињавају 12 подтеза.

- 6 означена животна дела

- 4 подтезе из других тема *Аутори и дела* (одлично познавање аутора и његовог дела, народна књижевност, скорашња књижевност, савремена књижевност)

- 2 подтезе из књижевности срба у мађарској

Обавезна подтеза из сваке тематике *Књижевни слојеви*

- Историја књижевности 2 подтезе

- Мотивички, тематски приступ 2 подтезе

- Жанр, поетика 1 подтеза

- Историја културе 1 подтеза

У осталим случајевима одлучује стручни професор.

Свака подтеза из области *Аутори и дела* може да се ослони на тему која је дата под насловом *Књижевни слојеви*, а такође и боло која теза из области *Књижевни слојеви* може да садржи ауторе који су назначени у области *Аутори и дела*. Тезе оба задатака треба саопштити на начин и у време када закон прописује. Тезе и задаци, везани за тезе, могу се упознати само на испиту, оне нису за ширу јавност.

Оцена усменог дела испита

Матурант на усменом делу испита може постићи највише 50 бодова. Унутар тога матурант може добити 25 бодова за садржај излагања, 10 бодова за тезу из српског језика и 15 бодова за изражавање у оба задатка.

Бодовање успеха матуранта на усменом испиту обавља се помоћу следећих општих критеријума, које садржи упутство за исправку и бодовање. Унутар одређеног интервала за бодовање одлучује боље одговарање критеријумима.

Садржај - из књижевности може се доделити свега 25 бодова, из српског језика 10 бодова уз разматрање следећих критеријума:

Књижевна, граматичка и културна образованост
Чињенично знање
Познавање текстова, разумевање текста
Способност решавања задатака
Богатство мисли
Сопствени став
Израда задатка
Језик - за два задатка укупно 15 бодова уз разматрање следећих критеријума:
Организација, изтицање суштине
Логично размишљање
Јасно, одређено изражавање
Велик фонд речи и употреба
Разумљива интерпретација

Сабирање бодова за усмени испит

Садржај- књижевност	25 бодова
Садржај - језик	10 бодова
Изражавање	15 бодова

ИСПИТ НА ВИШЕМ СТЕПЕНУ

Писмени испит		Усмени испит	
240 минута		20 минута	
Радни лист		Интерпретација	
Разумевање текста, језички и књижевни радни лист	Састав-конструисање текста: анализа, рефлексива	Интерпретација задатка српске језичке тезе	Интерпретација једног задатка књижевне тезе
40 бодова	50 бодова	10 бодова	25 бодова
Правопис: 8 бодова Укупан утисак: 2 бода		Изражавање 15 бодова	
100 бодова		50 бодова	

Писмени испит

Општа правила

Кандидати на писменом испиту морају решити један централно издат задатак. Кандидат самостално располаже временом за решавање задатака, а сам може одредити и редослед решавања задатака. Време за израђивање задатака је 240 минута. За решавање задатка може се користити правописни речник, моно лингвални речник и речник.

Садржајне и формалне карактеристике писменог испита

Теза писменог испита садржи различите радне листове: један за разумевање стручног језика за мерење стручног знања, један из језика и књижевности односно два различита састава.

Језичко-књижевно-образовни задаци

Језичко-књижевно-образовни задаци везују се за једно дело на српском језику (лирско, прозно, односно одломак, есеј, расправу уз њихов одломак).

Овај тест очекује са једне стране разумевање текста, а са друге стране употребу језичког и лњижевног предзнања (*нпр. припознавање, идентификација појмова, дефиниција и примењивање на разним текстовима; познавање дела; карактеристике одређеног текста из аспекта комуникације, језика, граматике, реторике, статистике, правописа*).

Овај тест подједнако садржи питања за разумевање текста, језичко и књижевно образовање.

Задаци из састава

Задатак из састава подразумева писање два текста у датој теми, према датим одредбама и одговарајућем жанру.

Задатци из састава су следећи:

- интерпретација, оцена једног одређеног књижевног дела (тј.:анализа)
- задатак анализе заснива се на књижевном делу (лирско, прозно дело, драма или одломак). Дела могу бити остварења српких књижевника из мађарске или српских књижевника ван мађарске без ограничења на стил, тему или жанр. Задатак не обавезује познавање аутора. У случају одломка не обавезује се познавање целог дела.

- формирање аргументације: рефлексја на књижевн, културо, естетско, етичко питање и појаве,

нпр доба, културно, појаве у јавном животу

Сваки од задатака заснива се на датом тексту (*нпр. књижевно дел, одломак; кратак уводни цитат за заузимање сопственог става, основа за аргументовано вредновање*).

- Обширност анализе дела треба да буде 400-800 речи.

- Очекивана обширност рефлексје је 150-450 речи.

По могућности најмање један од задатака мора да се односи накултуру срба у мађарској.

Оцена и бодовање састава

Оцена задатака из анализе и састава врши се на основу упутства за вредновање и бодовање.

Упутсво за вредновање у кључним речима саопштава могуће решење и садржај одговарајућег решења и могућа одступања. На оцењивање одговора не сме утицати лични став професора који врши исправак задатка, а такође ни евентуално одступање кандидатовог мишљења од опште прихваћеног. Стручни професор у сваком задатку означава правописне грешке према одредбама описа за вредновање и бодовање. У коначној оцени задатка оцењује целокупан правопис и утисак.

Оцењивање теста из разумевања текста и језичко-књижевног задатка

Оцена теста из разумевања текста и језичко-књижевног задатка врши се на основу упутства за вредновање и бодовање. За решавање овог задатка додељује се највише 40 бодова. Одговарајуће и прихватљиве одговоре садржи упутсво за вредновање.

Оцењивач на радном листу означава парцијалну поделу бодава, а на крају сабрране бодове.

тест из разумевања текста и језичко књижевног задатка	40 бодова
---	-----------

Оцена и бодовање састава

Оцена састава врши се на основу упутства за вредновање и бодовање.

Упутство за бодовање саопштава кључне изразе садржаја. Решење које одступа од описаног у упутству може се прихватити, ако је адекватно аргументовано. Такође није неопходно употребити стручан језик који је дат у упутству.

Стручни професор означава грешке у конструкцији, стилу и правопису на основу описа за вредновање. Стручни професор означава грешке у конструкцији, стилу и правопису. Унутар граница за додељивање бодова одлучују дати критеријуми о броју бодова који се могу доделити.

Одредбе за вредновање анализе текста

Бодови које додељује стручни професор показују вредност анализе текста, као и конструкције текста, стил и правилност изражавања уз разматрање критерија који су назначени у упутству за исправак.

Садржај - оцена основног текста; додатно знање (односно предметно знање, опште образовање);

усклађивање елемента одговора са главном перспективом и текстом; суштинско посматрање; разумевање проблема; приврженост датој теми; богатство мисли, релевантни примери, изражавање личног става.

Конструкција текста - максимално 5 бодова структура (мисаона сложеност, логика, одговарајући жанр); конструкција (кохерентност, сразмерност, сегментација, опширност).

Правилно изражавање (стил, граматичка правила) језички регистри, стил, фонд речи, одговарајуће изражавање)

Одредбе за вредновање рефлексije

Бодови које додељује стручни професор показују вредност садржаја рефлексije, конструкције и језичког изражавања према следећим одредбама:

Предметно знање, опште образовање

Спознавање проблема, богатство мисли

Ток мисли, конструкција текста

Правилност изражавања (стил, правилност изражавања)

Оцена и бодовање задатака из конструисања текста:

Анализа текста 30 бодова	Садржај	15 бодова
	Конструкција текста	5 бодова
	Стил, правилност језика	10 бодова
Рефлексija и садржај 20 бодова	Садржај	5 бодова
	Спознавање проблема	5 бодова
	Ток мисли	5 бодова
	Правилност изражавања (стил, изражавање)	5 бодова

Оцена правописа и уредности текста

Оцена правописа - према одговарајућим правописним правилима; озбиљна грешка, мала грешка, интерпункција

Укупан утисак - уредност текста, читкост, уважавање читалачког става, према уредности.

Сабирање бодова писменог испита

<i>Разумевање текста језичко-књижевно-образовни задатак</i>	40 бодова
Анализа текста	30 бодова
Рефлексија и садржај	20 бодова
Правопис	8 бодова
Укупан утисак	2 бода

Усмени испит

Усмени испит на вишем степену врши се на основу централно издатих теза.

Задатак који је написан у тези матурант треба да изради потпуно сам. Питања се могу поставити само у случају да је кандидат кренуо погрешним путем, или је очигледно да је застао у интерпретацији.

Усмени испит се састоји од једне књижевне тезе, односно од решавања и интерпретације ове теза.

Објављене тезе из језика и књижевности састоје се од 20 теза из књижевности и 20 теза из српског језика.

У тезама из српског језика и књижевности и из књижевности, а такође и из српског језика мора се променити 6 теза у односу на претходну годину.

Матурант може да користи следећа средства за припрему и интерпретацију одговора: хрестоматија, књига или други штампани текст који се везује за дату тезу (*нпр. штампани облик интернет странице, монолингвални речник, историјска-географска карта, албум ликовне уметности*).

Уз тезу одговарајућа помоћна средства обезбеђује институција која је именовала испитну комисију.

Садржајне и формалне карактеристике теза усменог испита

Тезе треба тако саставити да задаци, уважавајући одлике тема, по могућности буду исте тежине, односно да кандидат има могућности да у времену које му стоји на располагању, разради тему.

Језичке подтезе

Током испита проверавамо у којој је мери и на ком нивоу је кандидат способан за усмену комуникацију, интеракцију чијој део чине рецептивне и продуктивне способности (разумевање говора, говорна вештина). Кандидат мора бити способан како за самостално разлагање теме, као и за интерактивну сарадњу у разговору.

Према задацима који су описани у подтезама питања се односе на неку изјаву, цитат, уводну мисао, штампани примерак електронске медије (нпр. формулар, упутство за употребу, страница новина, фотографија, илустрација, географска карта, интернет страница, детаљ монилингвалног речника) затим саопштавају задатак.

Питања су заснована на темама детаљни матурских захтева.

25% језичких подтеза треба да садржи текстове који се везују за језик срба у мађарској, обичајима, традицијама, културом, мањинском политиком итд.

Подтезе из књижевности

Кандидат мора уз дело које је наведено у детаљним захтевима из српског језика и књижевности, или на и основу једног фрагмента дела, самостално израдити подтезу.

Уз сваку тезу везује се један задатак. Задатци се могу мењати током испитног рока.

Најмање две подтезе треба да се везују за књижевност срба у мађарској. Тезе оба предмета треба објавити у времену када то закон прописује. Тезе и задаци везани за тезе могу се упознати само на испиту, оне нису за ширу јавност.

Оцена усменог испита

За усмени испит додељује се максимално 50 бодова. Унутар тога за садржај књижевног одговора 25 бодова, за квалитет одговора из граматике 10 бодова, за изражавање оба задатка 15 бодова.

Вредновање и бодовање испита врши се на основу следећих критериума

Унутар граница за додељивање бодова одлучују дати критеријуми о броју бодова који се могу доделити.

Садржај - максимално: 25 бодова из књижевности; 10 бодова из језика уз разматрање следећих критеријума:
- Књижевна, граматичка и културна образованост
- Чињенично знање
- Познавање текстова, разумевање текста
- Способност решавања задатака
- Богатство мисли
- Сопствени став
- Израда задатка
Језик за два задатка укупно 15 бодова уз разматрање следећих критеријума:
- Организација, изтицање суштине
- Логично размишљање
- Јасно, одређено изражавање
- Велик фонд речи и употреба
- Разумљива интерпретација

Сабирање бодова за усмени испит

Садржај- књижевност	25 бодова
Садржај – српски језик	10 бодова
Изражавање	15 бодова